

medlade personer i allmänhet inom riket, hvilka icke af publika eller enskilda kassor hafva sin försörjning på ålderdomen betryggad.

Och då afseende på denna motion endast under nyss angifna förutsättning kan ifrågakomma, anhåller jag, att den först efter tullfrågans afgörande hos Riksdagen måtte af vederbörande Utskott behandlas.

Stockholm den 27 Januari 1886.

O. N. Wagenius.

N:o 105.

Af Herr **E. G. Fredholm** i Saleby: *Om ändring af 10 kap. 9 § Handelsbalken.*

Det har varit en tid, fastän mycket länge sedan, då hvar och en i borgerligt hänseende måst lita på sig sjelf och endast i nödens tid, under sjukdom eller annan omständighet blifvit tvingad att anropa andras hjälp för det dagliga uppehållet.

Ett karaktärsdrag i det svenska folklynnet har i det längsta bibehållits i den riktning, att genom idoghet, sparsamhet och redlighet i handel och vandel göra sig förtjent af förtroende och såmedelst för sin framtida existens blifvit så att säga »sin egen lyckas smed».

En person, som på sin hemtrakt genom eget arbete och ordentlighet i lefnadsvanor gjort sig känd för goda egenskaper i det hänseendet, kunde, vid förefallande behof, exempelvis vid inköp af någon jordlägenhet eller nödiga inventarier för inrättande af ett eget hem,

med lätthet, endast *på eget namn*, hos vänner och bekanta eller genom deras bemedling på fjernare håll få upptaga lån, ofta till och med utan skuldsedel; och sällan förspordes att den långifvande gjorde några förluster genom sin hjälpsamhet, ty låntagaren betingade sig ej större summa än han visste med sig, att han både *kunde* och *ville* återbetala, och ett handslag var lika kraftigt som en skuldförbindelse på papperet.

I en senare tid har ett annat förhållande, på få undantag när, i allmänhet gjort sig gällande.

Att arbeta, spara och lägga sig till godo af en arbetslön tycker nu mången icke vara lönande, ty det leder ej till rikedom och oberoende så snart och lättvindigt som önskligt vore.

Under de goda konjunkturen, som några decennier varit rådande inom nästan alla näringsgrenar — fastän flera af dem för närvarande äro hårdt tryckta — har vårt folk fått för sed att föra ett yppigt lefnadssätt och mera än under flydda tider blifvit benäget att draga sig tillbaka från hårdare arbete samt ådagalägger sträfvan att så snart som möjligt komma i frihet från målsmans- och husbondevälde, oaktadt i allmänhet taget ej den minsta sparpenning blifvit aflagd för en egen bosättning.

För att ändock komma till målet, nemligen att blifva sin »egen herre», har den tjenande klassen, såväl vid jordbruket som andra näringar, nu mera tagit för sed att upptaga lån till »förlagskapital» för att dermed börja drifva någon affär såsom handel, och dylikt, eller slå sig på landtbruk o. s. v.

Men för erhållande af lån fordras borgen, hvartill släktingar, granar och bekanta som anses vederhäftige, genom fagra löften och försäkringar att ingen risk deraf skall uppkomma, öfvertalas att ikläda sig, och detta i regeln: »en för begge och begge för en som för egen skuld». Men, då betalningstiden derefter kommer, låter det ungefärligen så här: »min affär, eller handtering, har icke slagit ut som jag hade tänkt, och detta af många oförutsedda omständigheter; jag hoppas nu dock på bättre förhållanden hädanefter, om I ytterligare hjälpen mig med borgen för en summa, som jag betingat mig på ett annat ställe».

Det befines då, att behofvet fördubblats.

Lefnadsbehofven kunna ju icke inskränkas, ty man måste vara med sin tid i afseende på kläder och föda samt lustbarheter såsom en krydda på lifvet m. m.

Den låntagande i en sådan ställning tänker och talar som oftast i den mening, att han skall försöka att vigilera sig fram, tid efter tid, och vill det slutligen icke lyckas att komma uppåt, så tröstar man sig

med, att det var ingenting att börja med och sålunda kan man ingenting förlora.

Borgesmännen hafva ju för öfrigt åtagit sig att ansvara som för egen skuld; och då lagsökning förekommer, blifver icke jag ansatt efter betalningen, ty nu är kändt, att jag för min del ingenting eger.

Förfarandet att låna allt större och större summor med andras borgen som för egen skuld upprepas gång på gång, intill dess att kautionisterna tycka att det går allt för långt och våga slutligen ej fortsätta med en sådan hjälpsamhet. Följden blifver då vanligen övanskäp å den lånbeförvandes sida, och hellre än att uppgifva sin stat, oaktadt ingen hjälp synes möjlig, låter han saken skrida till lagsökning, då borgesmännen naturligtvis, såsom ansedde mest vederhäftige få »kläda skott» i första hand, enär de borgat som för egen skuld.

Hvad borgesmännen sedan erhålla i ersättning, då låntagaren derefter bringas till konkurs — det få de se sig om — ty oftast förslå ej tillgångarne till utredningsmännens arfvode.

Borgesmännen äro som oftast sjelfve hårdt skuldbelastade i banker och andra låneanstalter, så att de ej ytterligare hafva kredit i sådana, hvarföre de under sådana förhållanden kasta sig i procentarehänder, hvilka ej akta för rof att betinga sig 2 å 3 procent i månaden, ja, någon gång till och med ännu mer.

För rätt många kan det lyckas att en lång tid kryssa sig fram på ett lånsystem, så att personer, som i sjelfva verket icke ega ett enda öre, slutligen blifva ansedde för mycket solida, hvarföre de sedan i sin tur anlitas att gå i borgen som för egen skuld, till och med för dem, hvilka i första hand varit dem behjelpiga med borgen för deras första »rörelsekapital».

På sådant sätt sammankopplas befolkningen genom borgen för hvarandra intill dess alliansen vunnit en vid terräng; men slutligen visar det sig, att någon inom kompaniet drifvit spekulationerna till sin spets, hvarefter ett fall, i likhet med lavinen, måste inträffa.

Egendomar, samlade och besparade af aktningvärda och stråfsamma personer under generationer och lemnade i arf till kära afkomlingar, dragas då som oftast med i fallet.

Hade »borgen som för egen skuld» i praxis ej fått tillämpas, skulle en person, som börjat sin utkomstbana utan en ärfd eller sparat penning icke vågat sig in på lånsystemet och sålunda ej heller kunnat vara den verkande orsaken till många andras fall och ruin.

För den, som länge fått lefva med i denna svindlande affärstid och nödgats åskåda det hemska nivelleringsarbete, som den kommuni-

stiska tidsandan åstadkommit genom missbruket af »borgen som för egen skuld», har det varit hjertslitande att förnimma huru välbergade familjer i en handvändning bringats i fattigdom och hardt nära förtyffan.

Så länge ett lagstadgande finnes, som tillåter utsökning i första hand hos borgesman för annan mans gäld, utbredes allt mer oförsyntheten att göra ordentligt folk till ansvaringar för personer, hvilka som oftast ej blifvit vana att spara vare sig för egen eller andras räkning.

På sådant sätt alstras ett allmänt armod i motsats till hvad önskligt vore: välmågans jemnare utbredning.

Meningen vare härmed ingalunda att inskränka lånerörelsen, ty den är nödvändig för både långifvare och låntagare, utan syftet är, att låntagare i första hand bör svara för de medel han till låns bekommit, så att endast i det fall, att då låntagarens egendom ej räcker till gäldens betalande, borgesman svara för återstoden som vore det hans egen skuld.

På grund af hvad här ofvan blifvit anfördt, vågar jag föreslå,

att Riksdagen måtte besluta, att 9 § af 10 kap. Handelsbalken endast må tillämpas i den utsträckning, att, der gäldenärs egendom ej räcker till den skuld, för hvilken annan borgat, svara då borgen för återstoden som för egen skuld.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1886.

E. Fredholm
från Skaraborgs län.